

Институтот за европска политика го испрати до Секретаријатот за европски прашања својот придонес кон ИПА мастер планот.

Во прилог ги објавуваме согледувањата, предлозите и конкретните мерки на Институтот за европска политика во однос на реформите потребни од областа на ИПА. Дополнително, при секоја препорака можете да најдете линкови од нашите истражувања и иостанатите извори на податоци кои ги користевме при создавањето на текстот.

1. Програмирање

- Неопходно е да се обезбеди конзистентност на генералните и секторските стратешките документи, кои се сега дисперзирани и фрагментирани, како основа за програмирањето на фондовите на ЕУ во поддршка на националните приоритети. Треба да се надмине тенденцијата финансиската поддршка на ЕУ да се третира издвоено од пристапниот процес.¹
- Собранието (неговите релевантни тела) треба да расправаат и даваат мислење за програмските документи за ИПА.²
- И покрај тоа што добро насочената техничка помош дава резултати, континуираното превладување и пренасочување средства кон техничка помош во сите компоненти/подрачја на ИПА ја намалува ефикасноста на користењето на средствата; затоа, оваа тенденција треба да престане.³
- Во изминатиот период македонските фирми воопшто не искористиле европски средства од програмите за конкурентност, а регионалната конкурентност е комплетно минимизирана во програмирањето на третата ИПА компонента. Треба да се да се покрене поголема иницијативност и комуникација со бизнисот и стопанските комори со цел да се обезбеди поголема информираност и можност за користење на грантови средства за подигање на конкурентноста.⁴
- Фондовите од ИПА може да бидат добар извор на средства за креирање на мерки за еден од клучните проблеми во Р. Македонија – невработеноста. Потребно е да се напушти досегашната практика најголем дел од средствата за развој на човечки ресурси да се алоцираат на јакнење на институционални капацитети. Наместо тоа, овие средства треба да се насочат кон повеќе унапредени програми за развој на човечки капитал.⁵

¹ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

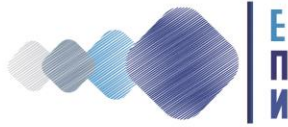
²

http://epi.org.mk/docs/studija_na_javna_politika_zajaknuvanje_na_parlamentarna_kontrola_vrz_koristenjeto_na_eu_fondovite_vo_rm.pdf

³ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

⁴ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

⁵ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

Принципи на партнерство и вклученост

- Принципот на партнерство треба да биде структурно внесен во сите аспекти на процесот на имплементација на фондовите на ЕУ – програмирање, имплементирање, мониторинг и евалуација. Во сите овие аспекти, треба да бидат воспоставени конкретни механизми за да се гарантира учеството на сите засегнати страни. Механизмите треба да бидат инклузивни и базирани врз принципите на транспарентност и отвореност. Дополнително, граѓанските организации вклучени во процесите треба да обезбедат основа/доказ за релевантност, компетенции и капацитет за да земат учество во процесот.⁶
- Потребна е поширока согласност за поставувањето на приоритетите на ИПА, со поголема улога на Собранието на Република Македонија.⁷
- Секретаријатот за европски прашања треба да воспостави консултативен механизам за учество на граѓанскиот сектор во програмирањето, имплементирањето и мониторирањето на ИПА.⁸
- Имплементацијата на принципот на партнерство (доказ за инклузија на релевантните чинители) треба да биде поставена како конкретен услов во сите проекти финансирани од страна на ЕУ.⁹
- Владата треба да воспостави фонд за кофинансирање на проектите на граѓанските организации.

2. Институционални капацитети

- Националните власти треба да обезбедат градење на капацитети на идентификуваните партнери, особено за помалите организации и да обезбедат практика за размена на информации и најдобри практики.¹⁰
- Стручниот и професионален кадар е клучен за успешно користење на фондовите на ЕУ. Постојната политизација на администрацијата, при што не се води сметка за задржување и систематско изградување на кадар, сериозно го нагизува капацитетот за ефикасно искористување на фондовите на ИПА.¹¹
- Треба да се изгради капацитет за генерирање на проекти. Би можело да се разгледа како опција, проектите да се разграничуваат на големи и мали, каде подготовката на големите инвестициони проекти би ја презела одредена јавна институција. Дополнително, недостатокот на капацитети и експертиза за подготовка на проекти на јавните

⁶ http://epi.org.mk/docs/partnership_in_the_use_of_ipa_funds.pdf

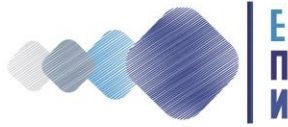
⁷ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

⁸ http://epi.org.mk/docs/partnership_in_the_use_of_ipa_funds.pdf

⁹ http://epi.org.mk/docs/partnership_in_the_use_of_ipa_funds.pdf

¹⁰ http://epi.org.mk/docs/partnership_in_the_use_of_ipa_funds.pdf

¹¹ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

European Policy Institute, Skopje • Институт за европска политика - Скопје • Instituti për politikë evropiane - Shkup
институции (особено општините) може да се надополни преку соработка со невладиниот сектор, кој во ова поле веќе има генерирано знаење.¹²

- Националните власти треба да ја зголемат координацијата меѓу различните институции кои обезбедуваат обуки за државните службеници, со цел да се избегне дуплирање на ИПА проекти за обука.
- Надлежните национални органи редовно треба да подготвуваат проценка на потребите и извештаи оценувајќи ја состојбата во врска со различни прашања од областа на јавната администрација, со цел да се обезбеди понатамошни ИПА фондови кои ќе соодветствуваат на потребите на администрацијата.
- Постои потреба од подготовка на методологии кои успехот на програмите за финансиска поддршка од ЕУ ќе го мерат според достигнувањето на предвидените стратешки цели и влијанието во областа во која се насочуваат интервенциите.¹³

Транспарентност и отчетност; улога на Собранието

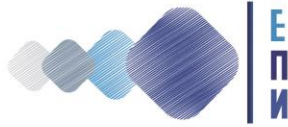
- Пред сè, постои недостаток на транспарентни информации и видливост на ИПА од страна на Владата. Обемот на податоци и квалитетот на информациите што ги дава Владата драматично опаднаа последниве години. Информациите за користење на фондовите на ЕУ треба да се објавуваат систематски и редовно за да се спречи злоупотреба (како што се покажа во случајот на Бугарија), како и да се поттикне дебата за ефикасност. Владата, преку канцеларијата на НИПАК, во соработка со Структурата за имплементација на ИПА, Националниот службеник за овластување и Програмскиот службеник за овластување, треба неопходно да изнајдат начини за подобро редовно споделување на информациите со законодавната власт и воспоставување на механизам за редовно споделување на информации. Со ова ќе се овозможи подобрување на следењето и користењето на показателите за следење и евалуација, со цел подобро креирање на политиките од страна на Владата и Собранието.¹⁴
- Треба да се воспостават јасни правила за известување на Владата за ИПА и истите да се усогласат (што сега не е случај) со најдобрите практики на ЕУ. Извештајот за искористување на фондовите на ЕУ треба да содржи информации за постапките за избор на изведувачи и подизведувачи, постапката за јавни набавки, жалби и одлуки на Владата. Треба да се даде образложение за секое прекршување на претходно договорена временска рамка. Во оваа фаза на процесот задолжителен е сеопфатен и аналитички годишен извештај.
- Во интерес на Владата е да поддржува јавна дебата и дискусија која се однесува на користењето на средствата од претпристапните фондови. Користењето на готова

¹² [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

¹³ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

¹⁴

http://epi.org.mk/docs/studija_na_javna_politika_zajaknuvanje_na_parlamentarna_kontrola_vrz_koristenjeto_na_eu_fondovite_vo_rm.pdf

експертиза може да придонесе не само за да се подобри ефикасноста во планирањето и спроведувањето на расположливите средства, туку и за постигнување на подолгорочните стратешки цели.¹⁵

- Треба да се зајакне улогата на Комисијата за финансирање и буџет на Собранието на Република Македонија. Комисијата треба да има увид во обезбедување на кофинансирање на ИПА во Државниот буџет. Освен тоа, треба да остварува расправи за извештаите на Секретаријатот за европски прашања и Државниот завод за ревизија. Важно е извештаите подготвени од Државниот завод за ревизија да влезат во парламентарна постапка и да добијат институционален резултат. На институционализацијата на извештаите на ДЗР може да се гледа како на прв чекор напред во обезбедувањето на реална парламентарна контрола врз користењето на јавните финансии, вклучено и фондовите на ИПА. За таа цел, постои потреба од воведување на формален механизам за соработка меѓу Државниот завод за ревизија и Собранието. Една можна опција на политиката е воведување на механизам за обезбедување поголема контрола врз јавните финансии, вклучитено и фондовите на ЕУ, со основање на Поткомитет во рамките на Комисијата за финансирање и буџет).¹⁶
- Комисијата за европски прашања треба да го зголеми бројот на јавни расправи, што претставува еден од директните инструменти за контрола. Ова треба да се вклучи во работната програма на Комисијата. Освен тоа, овие расправи може да бидат тематски и посветени на поединечни подрачја на ИПА за да се овозможат темелни дискусии на Комисијата за европски прашања (како и Комисијата за финансирање и буџет и Националниот совет за евроинтеграции. Уште поважно, Комисијата треба да го зголеми нивото на учество на заинтересираните страни, организациите на граѓанското општество, научите работници и др. субјекти. Собранието, исто така, треба подобро да ги искористи годишните пленарни седници за процесот на пристапување во ЕУ, со цел да се иницира прашањето за контрола на фондовите на ЕУ.¹⁷

¹⁵ [http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

¹⁶

http://epi.org.mk/docs/studija_na_javna_politika_zajaknuvanje_na_parlamentarna_kontrola_vrz_koristenjeto_na_eu_fondovite_vo_rm.pdf

¹⁷

http://epi.org.mk/docs/studija_na_javna_politika_zajaknuvanje_na_parlamentarna_kontrola_vrz_koristenjeto_na_eu_fondovite_vo_rm.pdf